

Van de
Voorzitter

Hans Herremans

Onze jaarlijkse Vriendenmiddag, altijd ergens in oktober én op zondagmiddag, was ook in 2019 weer goed bezocht. Een kleine honderd vrienden en vriendinnen verzamelden zich in het Koetshuis voor een programma, dat er deze keer wat anders uitzag dan in de meeste voorgaande jaren.

Wel gebruikelijk was, dat voorzitter en penningmeester verantwoording aflegden over het beleid in 2018 en informatie gaven over de ontwikkeling van de Vriendenkring en het Kasteel. In het kort kwam het neer op: méér vrienden, méér projecten, een volwassen muziekprogramma en financiële gezondheid. De rol van de Vriendenkring als trait-d'union tussen het kasteel en de buitenwereld is nog altijd een nuttige. Het bestuur is het besturen nog lang niet moe, maar ziet zichzelf ook niet echt jonger worden. Geen acuut probleem, maar wel iets om aandacht aan te schenken.

Het hoogtepunt van de middag vormde het optreden van Ksenia Kousmenko. Deze pianiste uit Wit-Rusland heeft zich gespecialiseerd op historische vleugels, in het bijzonder op de Erardvleugel.

Het eerste deel van haar optreden was een interessante masterclass over de Erardvleugel en met name over onze Erardvleugel en het gebruik ervan in de afgelopen bijna 150 jaar (aanleiding voor een feestje?). Ksenia bezocht hiervoor het Utrechts Archief, waar o.a. het muziekarchief van kasteel Amerongen te vinden is en verraste met voor velen nieuwe wetenswaardigheden over het instrument en de bespelers ervan, in de eerste plaats natuurlijk de leden van de adellijke familie.

Op de Bovengalerij leverde Ksenia tot slot, aan onze Erard gezeten, het bewijs van het bijzondere karakter van dit instrument. Onnodig te zeggen, dat met name het repertoire uit de tweede helft van de negentiende eeuw boeide en ontroerde. Tijdens de gezellige nazit in het Koetshuis werd over het memorabele optreden van Ksenia Kousmenko nog lang gesproken. Het was in één woord een prachtmiddag!!

Dit was het laatste bulletin van 2019. Het bestuur van de Vriendenkring dankt u zeer voor uw betrokkenheid en steun en wenst u bovendien mooie feestdagen en een gelukkig, gezond en voorspoedig 2020 toe.

Stichting Vriendenkring

Kasteel Amerongen

Bulletin december 2019

Kerst op Kasteel

Zaterdag 14 december, 19.00 uur

OPENING Deftige Kerst. Lampionnoptocht vertrekt vanaf de Margaretha Turnorlaan richting kasteel. Kerstliederen zingen bij de boom voor het kasteel met warme chocomel en aansluitend bezoek aan het onderhuys van het kasteel.

19.30 – 21.00 uur Avondopenstelling van het kerstkasteel tegen gereduceerd tarief van € 5,- (museumkaart niet geldig, vriendenkaart wel)

Zondag 15 december

12.00 – 17.00 uur Rondswalen door het kasteel en de tuinen en live muziek op de galerij

14.00 en 15.00 uur: Theaterkoor *Vinger in je oor* met theatrale kerstliederen

16.00 uur Samenzang op de galerij en aansluitend Gloeiwijn in het onderhuys

Donderdag 19, vrijdag 20 en zaterdag 21 december

11.00-15.00 uur Elk heel uur kerstrondleidingen door het kasteel

Zondag 22 december

12.00 – 17.00 uur Rondswalen door het kasteel en de tuinen en live muziek op de galerij

12.30 en 13.30 uur Kinderkoor *ReZonanZ* uit Veenendaal
14.30 en 15.30 uur Vrouwenkoor *Las CanTantes* uit Veenendaal

16.00 uur Samenzang op de galerij en aansluitend Gloeiwijn in het onderhuys

Donderdag 26 december Tweede Kerstdag

12.00 – 17.00 uur Rondswalen door het kasteel en de tuinen en live muziek op de galerij

12.00 – 17.00 uur Kerstcafé in het Poortgebouw voor koffie, chocolademelk en ander lekkers

12.30 en 13.30 uur *De Loriën* zingen bij hun harp en gitaar verstilde kerstliederen

13.30 – 16.30 uur Maak je eigen *Kasteeldier* in de Oranjerie (van 3 -103 jaar)

14.30 en 15.30 uur *Projectkoor* van Polien Fijan bezingt de kerst

16.00 uur Samenzang op de galerij en aansluitend Gloeiwijn in het onderhuys

Amerongen 2019

Vrijdag 27 en zaterdag 28 december

11.00-16.00 uur Elk half uur kerstrondleidingen door het kasteel

Zondag 29 december

12.00 – 17.00 uur Rondswalen door het kasteel en de tuinen en live muziek op de galerij

12.30 en 13.30 uur *Orgelbespeling* op de galerij
14.30 en 15.30 uur *Cantorij van de Andrieskerk* uit Amerongen zingt

16.00 uur Samenzang op de galerij en aansluitend Gloeiwijn in het onderhuys

Donderdag 2 en vrijdag 3 januari

11.00-15.00 uur Elk heel uur Winterrondleidingen door het kasteel

12.15 uur Kinderrondleiding (4 t/m 12 jaar) met ouders. Alleen online kaarten

14.15 uur Kinderrondleiding (4 t/m 12 jaar) met ouders. Alleen online kaarten

Zaterdag 4 januari

11.00-15.00 uur Elk half uur Winterrondleidingen door het kasteel

Zondag 5 januari

12.00-15.00 uur Elk half uur Winterrondleidingen door het kasteel

Prettige feestdagen

Op stand aan de wand

Het portret van Maria Frederica van Reede

door John Töpfer

M.F. van Reede door J.M. van Lockhorst ca 1760

Op kasteel Amerongen hangt in de bibliotheek dit zeer fijntjes geschilderde pastelportret van de zevenjarige Maria Frederica van Reede. Het origineel is van de hand van de beroemde portrettist Jean-Etienne Liotard, die Maria Frederica rond de jaarwisseling van 1755 portretteerde, en hangt in het J. Paul Getty Museum in de Verenigde Staten. Deze kopie werd door een freule Van Lockhorst gemaakt en het vermoeden bestaat dat Liotard haar hierbij geholpen heeft, omdat het portret van zeer hoge kwaliteit is.

Lady Maria Frederica Barones van Reede werd geboren op 14 augustus 1748 in 's-Gravenhage. Haar predikaat 'Lady' dankte zij aan het gegeven dat haar vader onder meer de titel Earl of Athlone voerde en als dochter van een Earl mocht zij de hoffelijkheidstitel Lady voor haar naam plaatsen. Haar vader was Frederik Wilhelm Baron van Reede, 4th Earl of Athlone, 4th Baron Aughrim, vrijheer van Amerongen en heer van onder meer kasteel Middachten. Haar moeder was Louisa Isabella Hermelina Barones van Wassenaer, die afkomstig was van kasteel Duivenvoorde.

Het huwelijk van haar ouders was in 1742 voor beide families een belangrijke alliantie geweest, waarbij twee grote adellijke namen zich verbonden. Een oom van de bruidegom legde hierbij zwaar de nadruk op de 'naissance', de afkomst van beiden, maar ook speelde de financiën hierbij een grote rol. De bruid zou niet alleen een jaargeld krijgen van haar vermogende moeder, maar had ook een toekomstige erfenis van 250.000 gulden te verwachten.

Een vader die zij nooit zou kennen

'Miti', zoals zij in haar jeugd in de familie genoemd zou worden, was het derde kind. Voor haar werden er twee broers geboren: Frederik Christiaan Reinhard, 'Fritsje' genoemd en Arend Willem, die met de roepnaam Arend door het leven ging. Haar vader maakte ondertussen voorspoedig carrière en werd lid van de Ridderschap van Utrecht. Daarnaast was hij onder meer luitenant-houtvester van Utrecht. Het fortuin leek hem toe te lachen, zeker toen hij in 1747 als universeel erfgenaam van zijn ongehuwde oom diens kasteel Middachten en verdere rijke bezit mocht erven. Datzelfde jaar sloeg het noodlot echter toe, omdat hij, nog maar dertig jaar oud, kwam te overlijden. Zijn weduwe bleef achter met de driejarige Frits en de 6 maanden oude Arend. Miti zou negen maanden na het overlijden van haar vader geboren worden en kreeg als tweede naam Frederica, als herinnering aan een vader die zij nooit gekend had.

Haar moeder werd benoemd tot voogd en werd hierbij geassisteerd door haar zwager Frederik Willem Baron Torck en haar oom Charles John Bentinck. Nadat de gehele erfenis ten behoeve van de erfgenamen was beschreven, hervatte het gezinsleven zich. Er waren vriendschappelijke contacten met het stadhoudelijke Hof en de kinderen Van Reede speelden met de toekomstige Stadhouder Willem V en zijn zusje Carolina. De wintermaanden werden doorgebracht in 's-Gravenhage, maar de lange zomers verbleven moeder en kinderen op Amerongen.

Heel vooruitstrevend liet de moeder van Miti haar kinderen inenten tegen de gevreesde pokziekte.

Pas nadat alles goed verlopen was, informeerde zij grootmoeder Van Reede hierover, omdat deze niet heel vooruitstrevend op dit gebied was. De moeder van Miti had zelf een zwakke gezondheid en in 1755 werd zij zelfs geopereerd aan de borst. Een tijdgenoot schreef dat men vreesde dat het toch 'het quaad in 't bloed was'.

Een jaar later betrok het gezin in 's-Gravenhage een huis vlak naast grootmoeder Van Reede. Kort tevoren maakte Liotard zijn beroemde portret van Miti, waarop zij samen met haar lievelingshondje afgebeeld staat, gekleed in een blauw manteltje, dat met kostbaar hermelijn afgezet was. Begin 1756 liet ook haar moeder zich door Liotard portretteren – voelde zij haar einde naderen en wilde zij voor haar kinderen haar beeltenis nalaten? Op 23 april dat jaar overleed de moeder van de toen 7 jaar en 8 maanden oude Miti.

Rijke erfgename

Haar moeder had in haar testament bepaald dat Miti bij haar zuster Jacoba Maria Barones van Wassenaer en echtgenoot Frederik Willem Baron Torck op kasteel Rosendaal opgevoed zou moeten worden. Tevens had zij bepaald dat Miti al haar juwelen en sierraden zou erven en ook haar lijfgoed, het lijflinnen en een bedrag van 10.000 gulden. Daarnaast zou zij voor 1/3 meedelen in de rest van de erfenis, waaronder 1/3 van het aanwezige zilver. Onder de juwelen bevonden zich diamanten oorkingen, een diamanten strik voor de hals, een horloge met diamantjes, een waaier met een horloge en de 'paarlen' van haar moeder. Hiermee was Miti een rijke wees en in de toekomst zou zij hierdoor een aantrekkelijke huwelijkspartner zijn.

Zij groeide zonder haar broers op kasteel Rosendaal op in het gezin van haar oom en tante, ook al bezochten haar broers haar hier wel van tijd tot tijd. In 1767 werd zij opnieuw ingeënt en nauwkeurig hield de toen negentienjarige Miti een dagboekje bij van haar ziektebeeld na de inenting met daarbij haar dieetvoorschrift.

Toen Miti ouder werd, werd zij Mietje genoemd en werd hofdame van Prinses Wilhelmina, de echtgenote van Stadhouder Willem V.

Zo ging Mietje in mei 1768 als hofdame mee op een 'statiebezoek' gedurende drie dagen aan Amsterdam. Er ging een groot gevolg mee van bijna 80 personen, waaronder vier kamerheren, vier kamerjonkers, drie hofdames en vier pages. Eén van deze vier kamerjonkers was Sigismund Pierre Alexander des H.R. Rijksgraaf van Heiden, heer van Entinge en Reinestein. Hij had via zijn vader, die onder meer kamerheer van Stadhouder Willem IV was, aan het stadhoudelijke Hof een functie gekregen. De familie Van Heiden had het jaar er voor nieuwe status gekregen: Keizer Jozef II had de vader van Sigismund de erfelijke titel van Heilige Roomse Rijksgraaf verleend. Voordien moest de familie het doen met Heilige Roomse Rijksbaron. Sigismund en Mietje werden tijdens het bezoek

M.F. van Reede en S. P. A. des H.R. Rijksgraaf van Heiden door G. de Spinny. Met dank aan het Drents Archief in Assen.

aan Amsterdam op hetzelfde adres ondergebracht en misschien hebben zij op deze reis wel extra genegenheid voor elkaar opgevat. Hoe dan ook, acht maanden later traden zij op 24 januari 1769 in 's-Gravenhage in het huwelijk. Ter gelegenheid van haar huwelijk werd haar portret geschilderd door Guillaume de Spinny, als tegenhanger van het portret van haar man, dat drie jaar eerder geschilderd was. Hierop zien we haar stijf, formeel poserend in een gedecolleteerde japon met veel kant, een hoog poederkapsel en om haar hals een dubbel parelcollier; zullen het de 'paarlen' van haar moeder geweest zijn? Hoewel Mietje na haar huwelijk niet langer meer hofdame was, bleef zij haar leven lang bevriend met Prinses Wilhelmina.

Dit is een ingekort artikel uit het blad *Adel in Nederland*, jaargang 3, juni 2019